

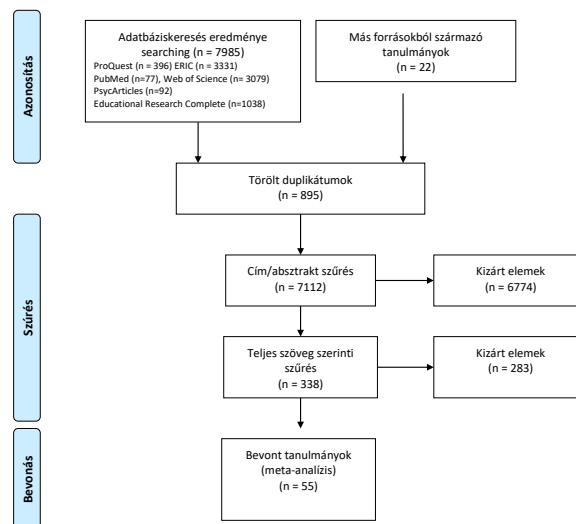
Beszámoló az MTA-PTE Innovatív Egészségpedagógiai Kutatócsoport 2021-2022-es tevékenységéről

A pályázatunk célja az iskolai egészségfejlesztés területén egy fenntartható, komplex függőség megelőző program megalkotása és annak eredményességének vizsgálata a diákok és a tanárok szintjén, valamint a programot megalapozó szakirodalmi háttér kutatása. A 30 fős multidiszciplináris kutatócsoportunkat 16 intézmény szakemberei, kutatói és gyakorló pedagógusai képezik (<https://iep.pte.hu/kutato csoport/>). A programunkról bővebb információt, a kutatócsoport arculati elemeit is bemutató weblapunkon lehet megtalálni: <https://iep.pte.hu/>

I. Programunk elméleti alapjai

1. Nemzetközi szakirodalom kutatás:

Célunk volt a nemzetközi adatbázisokban felelhető, általános iskolás gyerekek körében végzett lelki egészség támogató intervenciók, és ezek eredményességéről beszámoló publikációk szelektálása, az iskolai stressz, megküzdés és/vagy reziliencia fókuszú intervenciók randomizált kontrollált hatásvizsgálatainak meta-analízise. A szakirodalmi keresés a ProQuest, ERIC, Cochrane Library, PubMed, Web of Science, Science Direct, PsycArticle és az Educational Research Complete adatbázisokban 2021. áprilisig megjelent cikkek között zajlott. Azok a vizsgálatok kerültek beválogatásra, melyek iskolai (iskolai szintűen zajló) programokat tartalmaztak, 6-18 éves diákok (1-12. osztály) részvételével zajlottak randomizált kontrollált vizsgálati elrendezésben (RCT studies), valamint a kimeneti változók tekintetében megjelent a stresszel, megküzdéssel és/vagy rezilienciával kapcsolatos számszerűsíthető adat. A meta-analízis Prisma-flow diagramját az *1. ábra* szemlélteti.

1. ábra: a meta-analízis PRISMA flow diagramja

A végső elemzésbe bevont 55 tanulmány többsége (n=37) a stressz szintet mérte, 18 esetben vizsgálták az intervenció hatását a megküzdésre. A tanulmányokból kinyert adatokon többváltozós, random hatás meta-analízist és meta-regressziós elemzést végeztünk.

A meta-analízis előzetes eredményei alapján az iskolai stresszkezelő programok eredményesek a stresszcsoökkentéssel kapcsolatban (közepes hatásmérettel), a megküzdéssel kapcsolatban azonban csak alacsony hatásméretet találtunk. Jelenleg a moderátor változókat elemezzük, azt nézzük, hogy a programok hatékonyságát milyen intervenciós és mintával kapcsolatos jellemzők befolyásolják.

2. Az oktatást-nevelést meghatározó rendeletek dokumentumelemzése

Az egészségneveléshez, egészséges életmódhoz, egészségtudatos életvitelhez (globális neveléshez, szemlélet kialakulásához) szükséges kompetenciák vizsgálata a hazai és a svéd, észt, finn oktatást-nevelést meghatározó rendeletekben. A dokumentumok tartalmi és összehasonlító elemzése az *MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoporttal együttműködésben* zajlik a Health Education Curriculum Analysis Tool 2021(HECAT) szempontjai, valamint a QDA Miner Lite program használatával. A négy ország tanterveit elemezve az eddig eredményeink alapján általánosságban elmondható, hogy a magyar Nemzeti alaptanterv 2020-as módosítása inkább tantárgyakra bontva mutat alapos képet. Míg az észt-, finn-, svéd magtantervek, alaptantervek fontos elvei a tantárgyak határait felbontó ismeret/ tudás, képesség és jártasság/készség fejlesztései. Ezért a tantárgyi felosztást felülírja az évfolyamokon átívelő fejlesztések, tartalmak szintjének bemutatása, ívei.

II. Általános iskolai programok

1. Az iskolai függőség megelőzés országos vizsgálata:

Országos adataink az iskolai függőség megelőzés megvalósításáról 2894 általános iskolából állnak a rendelkezésünkre. A függőségi témakörök közül az alkohol dohányzás és a kábítószerfogyasztás témái jellemezik meg jellemzően az iskolákban. Az offline és online bántalmazás, valamint iskolai erőszak megelőzésére az iskolák közel felének van programja. A programok leginkább az iskola és az iskolával jogviszonyban álló személy, valamint külsős előadók által kerülnek megvalósításra.

2. Kapcsolatfelvétel a programba bevonni kívánt általános iskolákkal:

Az IEP módszertan (<https://iep.pte.hu/program/>) pilot jelleggel három általános iskolában kerül megvalósításra: Budajenői Általános Iskola (Budajenő), Bocskai István Magyar-Német Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola (Páty), Talentum Református Általános Iskola (Székesfehérvár). A programhoz kapcsolt, longitudinális kontrolcsoportos elrendezésű vizsgálatban négy általános iskolát, az Újpesti Halassy Olivér Német Emelt Szinten Oktató Általános Iskola és Nyelvoktató Nemzetiségi Iskolát, a Pais Dezső Általános Iskolát, a Nagykőrösi Kolping Katolikus Általános Iskolát, valamint a Nagykőrösi Petőfi Sándor Általános Iskolát vontuk be kontrollként.

3. Tanári workshopok:

A pedagógusok ismereteinek és készségeinek a fejlesztése az első évben alábbi területeken zajlott:

- szociális kompetencia fejlesztése: együttműködés, határkezelés, érdekérvényesítés, konfliktus-kezelés, probléma megoldó képesség területén
- játéktár: jelenléti és digitális élménypedagógiai gyakorlatok gyűjteménye

- egészségfejlesztési tartalmak tantárgyközi megjelenítésének módjai

4. Kutatás gyermekek és pedagógusok körében

A gyermekek és a pedagógusok körében tervezett kutatáshoz szükséges Tudományos és Kutatásetikai Bizottság etikai engedélyét sikeresen kérvényeztük, ügyiratszám: IV/674-3/2022/EKU.

Az iskolai függőségmegelőzési programunk eredményességét vizsgáló kutatás bemeneti adatfelvételében, a programban szereplő 7 iskolából 199 pedagógus és 237 gyermek vett részt. A tanári és tanulói bemeneti adatok elemzése folyamatban van. A kutatásban a szociális kompetencia és a függőségek kapcsolatának feltérképezésében az *MTA-SZTE Iskolai Kudarcok Megelőzése Kutatócsoporttal működünk együtt.*

III. A módszertan bevezetése a pedagógusképzésbe

A program disszeminációját és fenntarthatóságát biztosító, a modern pedagógiai eszközöket igénylő egészségfejlesztési tevékenységhez szükséges kompetenciák és ismeretek a pedagógusképzésbe történő integrációjához szükséges feltételek megalkotásához, együttműködés alakult ki a kutatócsoportunk és a Károli Gáspár Református Egyetem, Pedagógiai Kar, Természettani és Matematikai Tanszéke között. Az együttműködés keretében kidolgozásra került az *Innovatív Egészségpedagógia* c. kurzus. A kurzus 22 tanórából áll, a 2022/23 tanév őszi szemeszterétől indul a Pedagógiai Karon.

IV. Előadások, konferencia részvételek:

1. Népegészségügyi Képző- és Kutatóhelyek Országos Egyesületének XIV. Konferenciája, 2022.08.24-26, Budapest. Előadás: Rákosy-Vokó Zsuzsa: Innovatív pedagógiai eszközök és multimédiás megoldások a 21. század gyermekeinek egészségfejlesztéséhez: https://nepegeszsegugyi-egyesulet.hu/sites/default/files/2022-08/e-nepeg2202_vegleges_0.pdf
2. Fiatal Higiénikusok Fóruma, 2022.05.13. Budapest. Előadás: Árva Dorottya, Barta Veronika, Pokoraczki Szilárd, Juhász Ágnes, Rákosy-Vokó Zsuzsa, Sebestyén Nóra: Iskolai stresszcsökkentő intervenciókat mérő randomizált, kontrollált vizsgálatok meta-analízisének protokollja: https://95a0846d-e61d-4543-9d9c-5308c54bd223.filesusr.com/ugd/3fc10c_0ee6d7f2f1f94aaa850d39041b6d8c54.pdf
3. XXII. Országos Neveléstudományi Konferencia, 2022. november 17-19. Pécs- elfogadott absztrakt előadásra: Fegyverneki Gergő, Bene Viktória, Rákosy-Vokó Zsuzsa: A digitális gamification alkalmazási lehetőségei az egészségpedagógia megújuló módszertanában a függőségmegelőzés és a biztonságos internethasználat területén
4. XXII. Országos Neveléstudományi Konferencia, 2022. november 17-19. Pécs- elfogadott absztrakt előadásra: Rádi Orsolya Márta, Kerekes Valéria, Tarkó Klára, Prievara Dóra Katalin, Rákosy-Vokó Zsuzsa: TÖBBET ÉSZT-TEL AZ EGÉSZSÉGÉRT! Észtország nemzeti alaptantervének elemzése az egészségfejlesztés szempontjából
5. MTA SZTAB Orvostudományi Szakbizottság Egészségfejlesztési Munkabizottsága tudományos felolvasó ülése; „Tudomány: út a világ megismeréséhez – Út az egészségünkhöz”, 2022. november 18. Szeged, felkérés előadás megtartására: Rákosy-

Vokó Zsuzsa: A függőségek megelőzésének iskolai gyakorlata; az innovatív egészségpedagógia módszertan bemutatása

V. Díjak, elismerések:

Az első pályázati évben a kutatócsoportunk két tagja rangos kitüntetésben részesült elkötelezett oktatói munkája, valamint a pedagógus pálya népszerűsítése és a hallgatók tanítási kompetenciáinak fejlesztése érdekében végzett tevékenysége elismeréseként:

Kerekes Valéria – ELTE TÓK, Diákokért Emlékérem kitüntetés

Dr. Rádi Orsolya – ELTE TÓK, Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetés